

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 128/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 36/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 36/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 36/2012 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava V **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje prikázať všeobecnému súdu konať bez zbytočných prietahov priznať mu finančné zadostučinenie vo výške 2 500 eur.
2. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného spisu všeobecného súdu vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalobcu v konaní o ochranu osobnosti proti žalovaným (jeho dvom bývalým

klientom). Žiadal súd o vyslovenie nepravdivosti označených výrokov, o zdržanie sa uvedených výrokov žalovanými, o uloženie povinnosti žalovaným písomne sa ospravedlniť a o priznanie nemajetkovej ujmy. Išlo o difamujúce výroky písomného charakteru a problémom bolo podľa neho len dokazovanie na stanovenie výšky satisfakcie.

3. Predmetom konania je po právnej stránke štandardná vec, skutkovo nie zložitá. Sťažovateľ svojím postupom súdu vytvoril podmienky na meritórne rozhodnutie bez prietáhov, dostavoval sa na súd a rešpektoval lehoty. Rozhodovanie vo veci neoddišil, hoci niekedy vyvolal nutnosť odročenia pojednávania z dôvodu pravidelného liečenia, o čom mal súd vedomosť. Postup Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) podľa sťažovateľa porušuje označené právo, predlžovanie konania vyhovuje žalovaným (časté námietky a ospravedlnenia). Nová zákonná sudkyňa na prvom pojednávaní, ktorého sa zúčastnila, žalobu zamietla bez vypočutia sťažovateľa, hoci sa chcel osobne vyjadriť k podaniu protistrany a žiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 8. október 2020 z dôvodu práceneschopnosti. Dosiaľ nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté, sťažovateľ však bude žiadať revíziu rozsudku v odvolacom konaní. Sťažnosť predsedníčke súdu na prietahy z 25. októbra 2020 bola vyhodnotená ako nedôvodná.

4. V dôsledku prietáhov vznikla sťažovateľovi ujma vo vyčíslenej výške. Zvýraznil nepriaznivý dopad na jeho právnu istotu pre prebiehajúce disciplinárne stíhanie na základe sťažnosti žalovaných, ktorej obsah je predmetom žaloby. Disciplinárna komisia Slovenskej advokátskej komory konanie prerušila a čaká na výsledok súdneho sporu, čo neprispieva k vytváraniu pokojnej pracovnej atmosféry a pozitívneho kreditu sťažovateľa v stavovskej organizácii.

5. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 128/2021 z 9. marca 2021.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že trvanie konania bolo ovplyvnené námietkou zaujatosti vznesenou žalovanými v júni 2015, ktorá viedla k vylúčeniu zákonnej sudkyne, ako aj námietkou z januára 2017, ktorá nevedla k vylúčeniu ďalšej sudkyne konajúcej plynulo. Súčasná sudkyňa prevzala vec vo februári 2020, konala plynulo a vo veci rozhodla pred podanou sťažnosťou na prietahy. Poukázal na rozpor tvrdenia sťažovateľa o záujme na skončení sporu v čo najkratšom čase s jeho prístupom – žiadosťou o odročenie pojednávania, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku, len deň pred jeho uskutočnením a skoršou žiadosťou o ospravedlnenie jeho neúčasti so súhlasom s konaním pojednávania v jeho neprítomnosti. Okresný súd za významný označil veľmi náročný spôsob komunikácie žalovaných, zahltenie ich často zmätočnými podaniami a problémové doručovanie zásielok. Zdržanie konania pre rozhodnutie o námietkach zaujatosti a odôvodnené odročenia pojednávania nemôžu mať podľa neho za následok porušenie práv účastníka. Sťažnosť považoval za nedôvodnú, pretože súd konal plynulo. Okresný súd pripojil aj stanovisko zákonnej sudkyne, ktorá nad rámec už uvedeného pripojila prehľad úkonov, ozrejmla dôvody odročenia pojednávania z júla 2020 a dôvody neodročenia pojednávania z októbra 2020.

II.2. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že na pojednávania sa dostavoval, súd však neuplatňoval všetky prostriedky na elimináciu obštrukcií žalovaných. Opísal dôvody svojho súhlasu s konaním pojednávania z októbra 2020 v jeho neprítomnosti (praceneschopnosť a snaha o urýchlenie konania), ako aj dôvod neskoršej zmeny svojho postoja (doručenie vyjadrenia žalovaného v 1. rade, na ktoré bola potrebné reagovať osobne). Žiadal prihliadnúť na dátum začatia konania, na jeho fyzický vek, na nerozhodnutie počas 7,5 roka, na charakter žaloby a na prognózu časovej náročnosti revízie prvostupňového rozsudku.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označeného práva je založená na jeho tvrdení o nečinnosti okresného súdu, ktorý po uplynutí viac ako siedmich rokov od podania žaloby vo veci právoplatne nerozhodol.

9. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú.

11. Okresný súd v napadnutom konaní ešte pred doručením ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu meritórne rozhodol o žalobe sťažovateľa. Rozsudok vyhlásil 8. októbra 2020 a doručil ho sťažovateľovi. Opomenul ale vysporiadať sa s časťou predmetu konania, a tak uznesením zo 14. januára 2021 rozhodol o čiastočnom zastavení konania. Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť pred podaním odvolania proti rozsudku. Okresný súd je povinný vykonať procesné úkony v súvislosti s prípravou na predloženie veci odvolaciemu súdu. Podľa názoru ústavného súdu nie je v tomto prípade možné automaticky uzavrieť, že úloha okresného súdu v odstránení právnej neistoty sťažovateľa bola naplnená pred podaním ústavnej sťažnosti vyhlásením rozsudku a zásah už netrvá. V prospech tohto názoru svedčí, že aj keď vec v čase rozhodovania ústavného súdu už bola predložená odvolaciemu súdu, teoreticky do úvahy prichádza aj sťažovateľom navrhované zrušenie rozsudku, keďže zatiaľ neprichádza do úvahy povinnosť odvolacieho súdu aplikovať § 390 Civilného sporového poriadku (m. m. IV. ÚS 148/2020). Okresný súd aj po podaní ústavnej

sťažnosti vykonával úkony spojené s predložením veci odvolaciemu súdu, dokonca rozhodoval aj o zostávajúcej časti predmetu konania. Toto je posledná skutočnosť, ktorá založila možnosť ústavného súdu skúmať postup okresného súdu pri odstraňovaní právnej neistoty sťažovateľa v plnej šírke. Porušenie označeného práva ešte trvalo a mohlo k nemu dochádzať, pretože sťažovateľ nemal doručené písomné vyhotovenie rozsudku.

12. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prietáhov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019).

13. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Obdobné ustanovenie obsahoval aj § 6 a § 100 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov účinného do 30. júna 2016.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

15. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že v konaní o ochranu osobnosti sa sťažovateľ domáha proti žalovaným zdržania sa uvedených výrokov, ospravedlnenia a zaplatenia nemajetkovej ujmy. Vo všeobecnosti ide o štandardnú agendu súdov prvej inštancie a druh konania, ktorého povaha si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (*mutatis mutandis* I. ÚS 19/00, I. ÚS 142/03, II. ÚS 71/2016). V tomto prípade nezistil ústavný súd prvok faktickej alebo právnej zložitosti, neargumentoval tak priamo ani žiadny z účastníkov. Okresný súd spomenul náročný spôsob komunikácie žalovaných, zahltenie ich často zmätočnými podaniami a problémové doručovanie zásielok. Všetky tieto komplikácie plynulého postupu súdu však ústavný súd vníma ako prekonateľné dostupnými prostriedkami procesného práva, ak sú vhodne aplikované. Právnu a ani faktickú zložitosť podľa názoru ústavného súdu napadnuté konanie nevykazuje a príčina doterajšej dĺžky konania spočíva v iných okolnostiach.

16. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prietahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Žalobu a aj odvolanie proti vydanému rozsudku podal sťažovateľ, právoplatné ukončenie sporu preto preňho nepochybne subjektívne malo význam, od jeho výsledku závisí aj v súčasnosti prerušené disciplinárne konanie, teda môže mať dopad aj na jeho profesionálnu sféru.

17. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ sa významne nepričinil o predĺženie napadnutého konania, aj keď v minulosti raz menil petit žaloby (september 2014), dal dôvod na odročenie pojednávania z októbra 2017, časť žaloby zobral späť (september 2018) a prejavil zhovievavosť k odročeniu pojednávania z marca 2015 (s výhľadom na dohodu), ako aj pojednávania z augusta 2019 (z dôvodu opatrnosti pred možným zrušením rozsudku pre porušenie procesných práv žalovaných). Využitie jeho procesných oprávnení mu nemôže byť na ujmu pri posudzovaní dĺžky konania. Zmena sťažovateľovho postoja k odročeniu pojednávania z októbra 2020 podľa ústavného súdu nevedla k predĺženiu konania. Otázkou správnosti postupu okresného súdu spočívajúceho v nevyhovení žiadosti sťažovateľa o odročenie tohto pojednávania a vo vyhlásení rozsudku sa bude zaoberať odvolací súd.

18. V súvislosti s hodnotením samotného postupu okresného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd použil prehľad úkonov predložených okresným súdom, proti ktorému sťažovateľ nemal námietky. Obsah súdneho spisu potvrdzuje opísaný priebeh konania, ústavný súd z neho preto vychádzal ako z nespornej skutočnosti bez potreby bližšieho reprodukovania úkonov. Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol poznačený viacerými obdobiami úplnej nečinnosti (napr. po podaní žaloby a výzve na zaplatenie poplatku 7 mesiacov, 9 mesiacov v roku 2014, 8 mesiacov v roku 2016). O celkovej efektívite postupu okresného súdu pri príprave pojednávania svedčí aj skutočnosť, že prvé pojednávanie, na ktorom došlo k prednesu žaloby, sa uskutočnilo po 6 rokoch od podania žaloby 24. apríla 2018. K vyhláseniu rozsudku pritom došlo na treťom pojednávaní 8. októbra 2020, teda po viac ako 8 rokoch a 7 mesiacoch. Je pravdou, že priebeh konania bol v roku 2013 poznačený vyčkávaním na rozhodnutie Centra právnej pomoci o priznaní nároku na právnu pomoc žalovaným a neskôr ich procesnou aktivitou so znakmi nejasností a obštrukcií (7 pojednávania bolo odročených z dôvodov na ich strane). Žalovaní opakovane podávali námietky zaujatosti, ale v ich dôsledku nedošlo k významnému predĺženiu konania, Krajský súd v Bratislave mal súdny spis spolu dva mesiace. Ústavný súd sa stotožnil s námietkou sťažovateľa, že okresný súd neuplatňoval všetky prostriedky na elimináciu obštrukcií žalovaných. Námietka okresného súdu naznačujúca realizáciu procesných práv strán sporu v takom rozsahu, že nemožno vzniknuté zdržanie v konaní považovať za zbytočné prietahy, je nedôvodná. Postup okresného súdu v napadnutom konaní tak vzhľadom na celkovú dĺžku konania možno bez potreby bližšieho zaoberania sa ďalšími detailmi podľa ústavného súdu považovať za taký, ktorý nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 48 ods. 2 ústavy. Ani právne či skutkovo náročnejší spor by v zásade nemal trvať v právnom štáte takú dlhú dobu.

19. Okrem uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzuje postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu (resp. zamestnanca súdu) vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu z minulosti, ktorému v súčasnosti už vec nie je pridelená, totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť účastníkom (stranám) konania účinnú súdnu ochranu.

20. Ústavný súd vzal pri posudzovaní postupu okresného súdu do úvahy aj všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť všeobecných súdov v priebehu prevažnej časti roku 2020, avšak obdobie nečinnosti

okresného súdu vo veci sťažovateľa sa vzťahovalo na obdobie predchádzajúce tejto mimoriadnej situácii.

21. Ústavný súd dospel na základe uvedeného k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu). Tento príkaz sa vzťahuje aj na všetky procesné úkony, ktoré bude musieť súd vykonať po vrátení veci z Krajského súdu v Bratislave po ukončení odvolacieho konania.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

26. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 500 eur, čo odôvodňuje v bode 4 opísaným predmetom konania, vekom, nepriaznivým dopadom na jeho právnu istotu, na pracovnú atmosféru a kredit v stavovskej organizácii pre prebiehajúce (v súčasnosti prerušené) disciplinárne stíhanie, celkovou dĺžkou konania vrátane budúceho odvolacieho konania.

27. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju stabilnú judikatúru (napr. I. ÚS 183/2017, III. ÚS 82/2019, II. ÚS 119/2019, IV. ÚS 313/2020), ako aj skutočnosť, že sťažovateľ mohol dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú prietahovým postupom okresného súdu v konaní svojím výsledkom významnom pre jeho profesijné pôsobenie. Do úvahy zobral tiež celkovú dĺžku konania, postoj sťažovateľa v súdnom konaní (prevažne riadny, nie vždy konzistentný), ako aj pomerne neskoré využitie sťažnosti predsedom súdu (koniec októbra 2020, po vyhlásení rozhodnutia vo veci samej) či samotnej ústavnej sťažnosti (pred doručením písomného vyhotovenia rozsudku). Zohľadnené bolo aj zavinenie žalovaných na doterajšej dĺžke konania a zavinenie súdu vo vzťahu k možnostiam rozhodnúť o riadnych procesných návrhoch strán, ako aj k možnostiam predísť pokusom o predĺženie trvania sporu. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané

finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje sumu 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi právne nezastúpenému pred ústavným súdom (sám je advokátom) nárok na náhradu trov konania napriek vyhovaniu ústavnej sťažnosti, keďže si neuplatnil nárok na ich náhradu. Neboli tak splnené podmienky podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde na uloženie povinnosti okresnému súdu nahradiť sťažovateľovi trovy konania ako preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vznikli v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Libor DUEA
predseda senátu